

ماه شعبان، معجونی از دوری و پاک شدن از رذائل و آراسته شدن به فضائل است. این ماه، از طرفی ماه استغفار است تا انسان به این وسیله، خود را از رذائل پاک کند و حساب خود برای قیامت را سبک گرداند. از طرفی دیگر، ماه صلوات است تا بتواند پس از پاک شدن از رذائل و سبک شدن، همراه با ارتقاء مقام اهل بیت علیهم‌السلام، او نیز ارتقاء بیابد و از باران برکتی که در این ماه به واسطه صلوات، بر اهل بیت علیهم‌السلام نازل می‌شود، بهره ببرد.

حقدر خوب است صلواتهای ما در این ماه شریف، برای ثواب شخصی نباشد، بلکه به نیت همه مؤمنین و مؤمنات، اموات و احیاء باشد. به نیابت از همه آنها صلوات بفرستیم تا این صلوات ما ضرب در تعداد همه آنها شود. گمان ما این است که وقتی کار خیری را به نیت اموات خود انجام دهیم، اگر اموات دیگری را در آن، شریک گردانیم، آن ثواب تقسیم می‌شود و به اموات ما کمتر می‌رسد. گمان ما این است که قواعد مادی بر عالم برزخ و قیامت هم حاکم است؛ مثلاً اگر کیکی را بین چند نفر تقسیم کنیم آن کیک کوچک می‌شود و به هرکس، سهم کوچکی از کیک می‌رسد؛ اما چنین نیست؛ برخی از قواعد عوالم بالا متفاوت با دنیاست. وقتی کار خیری را به نیت اموات انجام دهیم اگر اموات بیشتری را در آن، سهیم کنیم، از آن ثوابها کاسته نمی‌شود، بلکه ضرب در تعداد آنها می‌شود مثل این است که معلمی نکته ای علمی را به دانش‌آموزان منتقل می‌کند؛ آیا این نکته علمی تقسیم بر تعداد دانش‌آموزان می‌شود؟ خیر؛ این نکته به تعداد دانش‌آموزان ضرب می‌شود. اعمال خیر به نیت اموات هم همین‌طور است؛ پس چه خوب است به نیت همه مؤمنین، از اموات و احیاء، صلوات بفرستیم و همه آنها را در این ثواب شریک گردانیم. استغفارهای ما نیز می‌تواند به همین نیت باشد. نکته دیگر این که چه خوب است این صلواتها به نیت تعجیل در ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد

این ماه، ماه قرب به ولایت معصومین علیهم‌السلام، به ویژه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است. این ماه، ماه اختصاصی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است. روایات متعددی در این باره وارد شده است پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «شَعْبَانُ شَهْرِي»^۱ در جایی دیگر فرمودند: «أَلَا إِنَّ رَجَبَ وَ شَعْبَانَ شَهْرَايَ وَ

^۱ بحار الأنوار (طبیروت) ج ۹۴، ص ۸۳، ح ۵۴

شَهْرَ رَمَضَانَ شَهْرُ أُمَّتِي»^۲ همچنین حضرت علی علیه السلام فرمودند: «شهر رمضان شهر الله و شعبان شهر رسول الله و رجب شهری»^۳ در روایت دیگری پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «رجب شهر الله و شعبان شهری و رمضان شهر امتی»^۴ وجه مشترک تمام این روایات این است که ماه شعبان، ماه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است ماه رجب در مواردی ماه خدا ذکر شده و در مواردی ماه حضرت امیر علیه السلام؛ همچنین ماه رمضان در مواردی ماه خدا ذکر شده و در مواردی، ماه امت پیامبر ص؛ اما ماه شعبان به طور اختصاصی در تمام موارد، مختص پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم ذکر شده است و از اینجا می توان دریافت که ماه شعبان، ماه قرب به حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم است که باید از این فرصت برای نزدیک شدن به ایشان استفاده نمود. مؤید دیگر بر این تحلیل، تأکید خاص بر صلوات در این ماه است. فضیلت صلوات شعبانیه در این ماه نیز مؤیدی دیگر بر این مطلب است. همچنین مناجات شعبانیه که مختص این ماه است در میان تمام مناجاتهای صادره از اهل بیت علیهم السلام، تنها مناجاتی است که با صلوات شروع شده و با صلوات پایان می یابد مناجات شعبانیه است.

مناجات شعبانیه که از جهت معارف الهی و توحیدی بالاترین دعا و مناجات است ویژه این ماه است. امام خمینی تأکیدات ویژه ای بر این مناجات شریف دارند:

مناجاتی که در ماه شعبان هست و من در نظر ندارم که در هیچ یک از ادعیه گفته شده باشد که ادعیه مال همه ائمه است. این دعای شعبان، مناجات شعبان، مناجات ائمه است و در این، مسائل بسیار هست، معارف بسیار هست و ادب اینکه انسان چه جور باید با خدای تبارک و تعالی مناجات کند. ما غافلیم از این معانی که وضع چی است. شاید بعضی از جهال ما هم اینطور اعتقاد دارند که این ادعیه وارد شده و این چیزهایی که از ائمه وارد شده است، اینها تشریفات است. می خواهند ما را یاد بدهند و حال اینکه مسئله این نیست، مسئله این است که در مقابل خدا ایستادند آنها، آنها می دانند که در مقابل چه عظمتی ایستادند، آنها معرفت دارند به خدای تبارک و تعالی و می دانند چه کنند و مناجات شعبانیه از مناجاتهایی است که اگر یک نفر انسان دلسوخته، یک عارف دلسوخته، نه از این عارفها لفظی - بخواهد این را شرح کند و شرح کند از برای دیگران، بسیار ارزشمند است و محتاج به شرح است... (صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۲)

همچنین می فرمایند:

^۲ الأملی (للسدوق)، ص ۶۲۸.

^۳ شرح فروع کافی ج ۴، ص ۱۴

^۴ وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۲۶۶، ح ۲۳.

و چه بسا مسائل عرفانی که در قرآن و این مناجاتهای ائمه اطهار سلام الله علیهم و همین مناجات شعبانیه مسائل عرفانی هست که اشخاص، فلاسفه، عرفا تا حدودی ممکن است ادراک کنند، بفهمند عناوین را، لکن آن ذوق عرفانی چون حاصل نشده است نمی توانند وجدان کنند. آیه شریفه در قرآن: ثم دنی فتدلی فکان قاب قوسین او ادنی خوب، مفسرین، فلاسفه در این باب صحبتها کردند، لکن آن ذوق عرفانی کم شده است: الهی هب لی کمال الانقطاع الیک و انر ابصار قلوبنا بضیاء نظرها الیک حتی تخرق ابصار القلوب حجب النور فتصل الی معدن العظمه و تصیر ارواحنا معلقه بعز قدسک الهی و اجعلنی ممن نادیته فاجابک و ناجیته فصعق لجلاک اینها عناوینشان را خیال می کند انسان، خوب، ما هم می دانیم. نه عارف و نه فیسوف و نه دانشمند نمی توانند ذوب کنند چی هست مسئله. مسئله فصعق لجلالک که مبداش قرآن است: و خر موسی صعقا مسئله ای است که انسان گمان می کند که خوب افتاد غش کرد «صعق» یعنی غش کرد، اما این غش چی بوده است؟ غش حضرت موسی چه بوده است؟ این مسئله ای نیست که غیر موسی بفهمد یا: دنی فتدلی را، این مسئله ای نیست که غیر آن کسی که «دنو» پیدا کرده است بتواند فهم کند، ادراک کند، ذوب کند. یا همین جملاتی که در این مناجات بزرگ است و بعض جملات دیگری که در آن هست، مسائلی است که به حسب ظاهر سهل است و واقعا ممتنع است. ریاضات بسیار می خواهد تا انسان بتواند بفهمد که ناجیته [با فتح تا] نه ناجیته [با ضم تا] «ناجیته» این چی است؟ خدا با آدم مناجات می کند، چی است مناجات؟ چه خواسته اند ائمه؟ (صحیفه امام، ج ۱۷، ص ۴۵۷ و ۴۵۸)

ماه شعبان، ولادت قهرمانان بزرگ کربلاست؛ امام حسین علیه السلام، امام سجاد علیه السلام، حضرت ابوالفضل العباس علیه السلام و حضرت علی اکبر علیه السلام. در این ماه باید خود را به این قهرمانان حقیقی تاریخ بشر نزدیک گردانیم؛ این امر می تواند با صلوات بر این بزرگواران حاصل شود. نکته عجیب این که ولادت این چهار بزرگوار در ماه شعبان و شهادت آنها در ماه محرم واقع شده است؛ ماه شعبان، تنها ماهی است که در آن، شهادت هیچ کدام از ائمه واقع نشده است و ماه محرم، تنها ماهی است که در آن، ولادت هیچ کدام از معصومین واقع نشده است به قول برخی از اهل معنا این به معنای آن است که حسین علیه السلام محور و معیار غم و شادی است.

